

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. rugsėjo 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – Įmonių koncentracija – Reglamentas (EB) Nr. 139/2004 – 3 straipsnio 1 dalies b punktas ir 4 dalis – Taikymo sritis – „Koncentracijos“ sąvoka – Esamoje įmonėje vykdomos kontrolės pobūdžio pokytis, kai ankstesnė vienvaldė kontrolė tampa bendra – Bendrosios įmonės, kuri nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas, sukūrimas“

Byloje C-248/16

dėl *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) 2016 m. kovo 31 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gegužės 2 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Austria Asphalt GmbH & Co. OG

prieš

Bundeskartellanwalt

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, pirmininko pavaduotojas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai A. Borg Barthet, E. Levits ir F. Biltgen,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė X. Lopez Bancalari, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. kovo 22 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Austria Asphalt GmbH & Co. OG*, atstovaujamos advokatų B. Kofler-Senoner, S. Huber, M. Mayer ir H. Kristoferitsch,
- *Bundeskartellanwalt*, atstovaujamos A. Mair, H. L. Majer ir G. Stifter,
- Europos Komisijos, atstovaujamos T. Christoforou, H. Leupold ir M. Farley,

susipažinęs su 2017 m. balandžio 27 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) (OL L 24, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40; klaidų ištaisymas OL L 305, 2015, p. 51) 3 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Austria Asphalt GmbH & Co OG* (toliau – *Austria Asphalt*) ir *Bundeskartellanwalt* (federalinis atstovas kartelių bylose) ginčą dėl tariamos koncentracijos.

Teisinis pagrindas

- 3 Reglamento Nr. 139/2004 5, 6, 8 ir 20 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(5) <...> yra būtina garantuoti, kad reorganizacijos procesas nedarytų ilgalaikės žalos konkurencijai; kadangi dėl to Bendrijos teisėje reikalingos koncentracija, galinčią itin riboti konkurenciją bendrojoje rinkoje arba žymioje jos dalyje, reglamentuojančios nuostatos.

(6) Todėl reikalingas konkretus teisės dokumentas, kuris leistų veiksmingai kontroliuoti visų koncentracijų daromą poveikį konkurencijos struktūrai Bendrijoje ir kuris būtų vienintelis tokioms koncentracijoms taikomas dokumentas. Dėl Reglamento (EEB) Nr. 4064/89 Bendrijos politika galėjo plėtotis šioje srityje. Tačiau jau turint patirties, šį reglamentą dabar būtina suderinti su teisės aktais, parengtais atsižvelgiant į iššūkius labiau integruotai rinkai ir būsimos Europos Sąjungos plėtrai. Remiantis subsidarumo ir proporcingumo principais, kaip nustatyta Sutarties 5 straipsnyje, šis reglamentas nenumato nieko, kas nėra būtina siekiant tikslo užtikrinti, kad konkurencija bendrojoje rinkoje nėra iškraipoma remiantis atviros rinkos ekonomikos, kur vyksta laisva konkurencija, principu.

<...>

(8) Šiame reglamente patvirtintos nuostatos turėtų būti taikomos svarbiems struktūriniais pokyčiams, kurių poveikis rinkai jaučiamas už bet kurios vienos valstybės narės ribų. Tokios koncentracijos paprastai turėtų būti tikrinamos išimtinai Bendrijos lygiu taikant vieno langelio principą ir laikantis subsidarumo principo.

<...>

(20) Racionalu apibrėžti koncentracijos sąvoką taip, kad ji apimtų operacijas, dėl kurių atitinkamų įmonių kontrolėje, taip pat ir rinkos struktūroje atsirastų ilgalaikių pokyčių. Todėl taikant šį reglamentą, sąvoka turi apimti visas bendras įmones, ilgą laiką atliekančias [visas] autonomiško ūkinio vieneto funkcijas. Be to, vienos koncentracijos sandoriais reikia laikyti tuos sandorius, kurie glaudžiai siejasi dėl sąlygų arba dėl to, kad jie vyksta kaip per palyginti trumpą laikotarpį sudarytų vertybinių popierių sandorių serija.“

- 4 Reglamento Nr. 139/2004 2 straipsnio 1 ir 4 dalyse numatyta:

„1. Taikant šį reglamentą koncentracijos įvertinamos remiantis šio reglamento tikslais ir vadovaujantis nuostatomis siekiant nustatyti, ar jos suderinamos, ar nesuderinamos su bendrąja rinka.

Atlikdama tokį vertinimą, Komisija atsižvelgia į:

- a) poreikį palaikyti ir plėtoti veiksmingą konkurenciją bendrojoje rinkoje, tarp kitų klausimų, atsižvelgiant į visų susijusių rinkų struktūras ir realią arba potencialią Bendrijos viduje arba už jos ribų esančių įmonių konkurenciją;

<...>

4. Jeigu steigiant bendrą įmonę, dėl kurios atsiranda 3 straipsnyje numatyta koncentracija, siekiama koordinuoti likusių nepriklausomų įmonių konkurencinį elgesį arba dėl tokio įsteigimo pasidaro įmanoma koordinuoti likusių nepriklausomų įmonių konkurencinį elgesį, toks koordinavimas vertinamas [SESV 101] straipsnio 1 [ir 3 dalyse] numatytuose kriterijuose nustatyta tvarka siekiant nustatyti, ar tokia veikla suderinama su bendrąja rinka.“

5. Minėto reglamento 3 straipsnio „Koncentracijos sąvokos apibrėžimas“ 1 ir 4 dalyse nustatyta:

„1. Laikoma, kad koncentracija vykdoma, kai atsiranda ilgalaikių kontrolės pokyčių dėl:

<...>

- b) įsigijimo, kai įmonę įsigijo vienas arba daugiau asmenų, kurie jau kontroliuoja bent vieną įmonę, arba kai įmonę įsigijo viena ar daugiau įmonių pirkdamos vertybinius popierius arba turtą, sudarius sutartį arba kitomis priemonėmis, kurios leidžia tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti visą arba dalį vienos arba daugiau kitų įmonių.

<...>

4. Bendros įmonės, kuri nuolat atlieka [visas] autonomiško ūkinio subjekto funkcijas, sukūrimas yra laikomas koncentracija, kaip apibrėžta 1 dalies b punkte.“

6. Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnio „Reglamento taikymas ir jurisdikcija“ 1 dalyje nurodyta:

„Tik šis reglamentas taikomas koncentracijoms, kaip apibrėžta 3 straipsnyje, o Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2003 [2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102 straipsniuose] įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1)], (EEB) Nr. 1017/68 <...>, (EEB) Nr. 4056/86 <...> ir (EEB) Nr. 3975/87 <...> netaikomi, išskyrus bendroms įmonėms, kurios neveikia Bendrijos mastu ir kurių tikslas arba veiklos padarinys – kontroliuoti įmonių, kurios lieka savarankiškos, konkurencinį elgesį.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

7. *Austria Asphalt* yra *Strabag SE* patronuojamoji ir jos netiesiogiai valdoma bendrovė. *Strabag* grupė, kuriai priklauso šios bendrovės, yra tarptautinė statybos grupė, vykdanči veiklą, be kita ko, kelių tiesybos srityje.
8. Bendrovei *Porr AG*, kuri taip pat įeina į tarptautinę statybos įmonių grupę, užsiimančią kelių tiesyba, priklauso visas *Teerag Asdag AG* kapitalas. Pastaroji bendrovė yra vienintelė Miurcušlago asfaltbetonio gamybos įmonė, gaminančios kelių tiesybai reikalingą asfaltą (toliau – įsigyjama įmonė), savininkė. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad didžioji šios įmonės produkcijos dalis skirta *Porr* grupei, taigi ji negali būti laikoma savarankiška.

- 9 *Austria Asphalt* ir *Teerag Asdag* ketina pagal Austrijos teisę įsteigti bendrovę, kuri nusipirktų įmonę, dėl kurios įsigijimo vyksta ginčas. Numatyta, kad *Austria Asphalt* valdys 50 % šios bendrovės kapitalo ir kartu su *Teerag Asdag* kontroliuos įsigyjamą įmonę. Todėl nuo šio sandorio dienos *Teerag Asdag* nebe viena kontroliuos įsigyjamą įmonę, o kartu su *Austria Asphalt*. Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo, po minėto sandorio atsirasiančios bendrosios įmonės nebebus galima laikyti bendra savarankiška įmone, nes didžioji dalis jos produkcijos būtų skirta ją kontroliuojančioms abiejų grupių bendrovėms.
- 10 2015 m. rugpjūčio 3 d. *Austria Asphalt* apie koncentracijos projektą pranešė Federalinei konkurencijos tarnybai.
- 11 Vadovaudamasis nacionalinėmis procedūrinėmis nuostatomis federalinis atstovas kartelių byloje paprašė *Kartellgericht* (kartelių bylas nagrinėjantis teismas, Austrija) patikrinti šį projektą. Šis teismas iš esmės manė, kad numatytas sandoris yra koncentracija pagal Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnio 1 dalies b punktą ir negali būti tikrinamas pagal Austrijos teisę, nes įvykdytos minėto reglamento reikalaujamos sąlygos. Todėl jis pripažino neturintis kompetencijos šiuo klausimu ir 2015 m. spalio 6 d. nutartimi atmetė prašymą atlikti patikrinimą.
- 12 *Austria Asphalt* šią nutartį apskundė *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija); ji teigė, kad pagal minėto reglamento 3 straipsnio 4 dalį bendrosios įmonės sukūrimas koncentraciją lemia tik jeigu ši įmonė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas, t. y. jeigu bendroji įmonė yra savarankiška. Jos nuomone, taip šiuo atveju nėra, todėl Reglamentas Nr. 139/2004 netaikomas.
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma konstatavo, kad nėra jokios jurisprudencijos, kurioje būtų tiksliau apibrėžta Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnio 4 dalyje numatytos sąvokos „bendros įmonės sukūrimas“ reikšmė arba kuri paaikšintų santykį tarp šios nuostatos ir šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies, kur bendrais bruožais apibrėžti kriterijai, kuriuos tenkinus koncentracija laikoma įvykdyta kitais būdais nei dviejų arba daugiau įmonių arba jų dalių susijungimas. Be to, nei Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Reglamentą Nr. 139/2004 (OL C 95, 2008, p. 1), nei Komisijos sprendimų priėmimo praktika nepadedą vienareikšmiškai išaiškinti šių nuostatų. Galiausiai skiriasi ir pati doktrina.
- 14 Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Reglamento Nr. 139/2004] 3 straipsnio 1 dalies b punktą ir 4 dalį reikia aiškinti taip, kad vienvaldę konkrečios įmonės kontrolę pakeitus į bendrą kontrolę, kai anksčiau vienvaldę kontrolę vykdžiusi įmonė toliau dalyvauja vykdant bendrą kontrolę, koncentracija įvyksta tik tuomet, kai ši įmonė [kurios kontrolė pakito] nuolat atlieka autonomiško ūkinio subjekto funkcijas?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 15 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnio 1 dalies b punktą ir 4 dalį reikia aiškinti taip, kad koncentracija laikoma įvykdyta pakitus esamoje įmonėje vykdomos kontrolės pobūdžiui, kai ankstesnė vienvaldė kontrolė tampa bendra, tik su sąlyga, kad po šio sandorio atsiradusi įmonė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.
- 16 Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia pažymėti, kad pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą koncentracija laikoma įvykdyta, jeigu atsiranda ilgalaikių kontrolės pokyčių dėl įsigijimo, kai įmonė įsigijo viena ar daugiau įmonių tokiu būdu, kuris leidžia kontroliuoti visą arba dalį vienos arba daugiau kitų įmonių.

- 17 Vis dėlto, remiantis minėto reglamento 3 straipsnio 4 dalimi, bendros įmonės sukūrimas laikomas koncentracija, kaip apibrėžta šio straipsnio 1 dalies b punkte, tik jeigu ši bendrovė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.
- 18 Taigi konstatuotina, kad vadovaujantis vien šio reglamento 3 straipsnio formuluote negalima nustatyti, ar koncentracija pagal šį straipsnį laikoma įvykusia sudarius sandorį, kuriuo vienvaldė esamos įmonės kontrolė tampa bendra, jeigu po šio sandorio atsiradusi bendroji įmonė neatlieka visų autonomiško ūkinio subjekto funkcijų.
- 19 Toks įmonės sandoris, viena vertus, suponuoja ilgalaikį jos kontrolės pokytį, o tai atitinka vieną iš šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punkto kriterijų, kita vertus, jis gali būti laikomas sukuriančiu bendrąją įmonę ir patekti į 3 straipsnio 4 dalies taikymo sritį tuo požiūriu, kad koncentracija laikoma įvykdyta tik jeigu ši įmonė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.
- 20 Tuo atveju, kai pažodžiui aiškinant Sąjungos teisės nuostatą negalima nustatyti tikslios reikšmės, nagrinėjami teisės aktai turi būti aiškinami vadovaujantis tiek jų tikslu, tiek bendra sistema (šiuo klausimu žr. 1998 m. kovo 31 d. Sprendimo *Prancūzija ir kt. / Komisija, C-68/94 ir C-30/95*, EU:C:1998:148, 168 punktą ir 2016 m. balandžio 7 d. Sprendimo *Marchon Germany, C-315/14*, EU:C:2016:211, 28 ir 29 punktus).
- 21 Kiek tai susiję su Reglamento Nr. 139/2004 tikslais, iš jo 5, 6 ir 8 konstatuojamųjų dalių matyti, kad juo siekiama užtikrinti, kad įmonių reorganizacijos procesas nedarytų ilgalaikės žalos konkurencijai. Todėl, kaip numatyta tose konstatuojamosiose dalyse, Sąjungos teisėje turi būti įtvirtintos koncentraciją, galinčią itin riboti konkurenciją bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, reglamentuojančios nuostatos, kurios leistų veiksmingai kontroliuoti visų koncentracijų daromą poveikį konkurencijos struktūrai Sąjungoje. Tad šis reglamentas turėtų būti taikomas svarbiems struktūriniais pokyčiams, kurių poveikis rinkai justis už bet kurios vienos valstybės narės ribų.
- 22 Kaip matyti iš minėto reglamento 20 konstatuojamosios dalies, koncentracijos sąvoka turėtų būti apibrėžta taip, kad apimtų operacijas, dėl kurių atitinkamų įmonių kontrolė, taigi ir rinkos struktūra, ilgai pasikeičia. Kiek tai susiję su bendrosiomis įmonėmis, jos turi būti įtrauktos į šio reglamento taikymo sritį, jeigu nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.
- 23 Kaip savo išvados 28 punkte šiuo klausimu pažymėjo generalinė advokatė, Reglamento Nr. 139/2004 konstatuojamosiose dalyse visiškai nediferencijuojama pagal tai, ar aptariama įmonė buvo naujai įsteigta po atitinkamo sandorio, ar jau egzistuojančiai ir iki šiol išimtinai vienos grupės kontroliuojamai įmonei pradedama taikyti bendra kelių įmonių vykdoma kontrolė.
- 24 Tokio diferencijavimo nebuvimą visiškai pateisina aplinkybė, kad, nors sukurtą bendrąją įmonę Komisija turi patikrinti dėl jo poveikio rinkos struktūrai, tokio poveikio atsiradimas priklauso nuo faktinio tokios bendrosios įmonės, t. y. įmonės, kuri nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas, atsiradimo rinkoje.
- 25 Taigi minėto reglamento 3 straipsnis skirtas bendrosioms įmonėms tik tiek, kiek jų sukūrimas lemia ilgalaikį poveikį rinkos struktūrai.
- 26 Tokį aiškinimą patvirtina šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktas, kuriame kaip sudedamasis koncentracijos sąvokos elementas nurodytas ne įmonės sukūrimas, o įmonei taikomos kontrolės pokytis.

- 27 Priešingas Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnio aiškinimas, kurį visų pirma palaikė Komisija, lemtų nepateisinamą nevienodą požiūrį į naujai po aptariamo sandorio sukurtas įmones, kurias koncentracijos sąvoka apimtų tik jeigu jos nuolat atliktų visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas, ir į iki tokio sandorio egzistavusias įmones, kurias ši sąvoka apimtų neatsižvelgiant į aplinkybę, ar po tokio sandorio jos nuolat atlieka minėtas funkcijas.
- 28 Vadinasi, atsižvelgiant į Reglamentu Nr. 139/2004 siekiamus tikslus, jo 3 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama kaip nurodanti bendrosios įmonės sukūrimą, t. y. sandorį, po kurio rinkoje atsiranda įmonė, bendrai kontroliuojama bent dviejų kitų įmonių, ir nėra svarbu, ar ši įmonė, kuriai dabar taikoma bendra kontrolė, egzistavo iki aptariamo sandorio.
- 29 Toks šio 3 straipsnio aiškinimas taip pat atitinka bendrąją Reglamento Nr. 139/2004 sistemą.
- 30 Nors teisinga, kad, kaip matyti iš reglamento 6 konstatuojamosios dalies, kad šiuo reglamentu įvesta prevencinė koncentracijų kontrolė taikoma koncentracijoms, kurios daro poveikį konkurencijos struktūrai Sąjungoje, tai jokia būdu nereiškia, kad bet koks tokio poveikio nesukeliantis įmonių elgesys nekontroliuojamas Komisijos ar kompetentingų konkurencijos srityje veikiančių nacionalinių institucijų.
- 31 Minėtas reglamentas, kaip ir visų pirma Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 yra dalis teisėkūros paketo, kuriuo siekiama įgyvendinti SESV 101 ir 102 straipsnius ir nustatyti kontrolės sistemą, užtikrinančią, kad Sąjungos vidaus rinkoje nebūtų iškreipta konkurencija.
- 32 Kaip išplaukia iš Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnio 1 dalies, tik jis taikomas koncentracijoms, kaip apibrėžta jo 3 straipsnyje, o Reglamentas Nr. 1/2003 joms iš principo netaikomas.
- 33 Vis dėlto pastarasis reglamentas taikomas įmonių, kurios, nors ir neįvykdžiusios koncentracijos, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 139/2004, gali tarpusavyje koordinuoti veiksmus pažeisdamos SESV 101 straipsnį ir kurioms dėl šios priežasties taikoma Komisijos arba nacionalinių konkurencijos institucijų kontrolė, elgesiui.
- 34 Taigi Komisijos pateiktas Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnio aiškinimas, pagal kurį įmonės kontrolės pokytis, kai vienvaldė kontrolė tampa bendra, patenka į koncentracijos sąvoką, net jeigu ši įmonė nuolat neatlieka visų autonomiško ūkinio subjekto funkcijų, nesuderinamas su šio reglamento 21 straipsnio 1 dalimi. Laikantis tokio aiškinimo šiame reglamente numatyta prevencinė kontrolė būtų išplėsta ir taikoma sandoriams, kurie negali turėti poveikio konkrečios rinkos struktūrai, ir atitinkamai būtų susiaurinta Reglamento Nr. 1/2003 taikymo sritis, nes jis nebegalėtų būti taikomas tokiems sandoriams, net jeigu jie galėtų lemti įmonių veiksmų tarpusavio koordinavimą pagal SESV 101 straipsnį.
- 35 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 139/2004 3 straipsnis aiškintinas taip, kad koncentracija laikoma įvykdyta pakitus esamoje įmonėje vykdomos kontrolės pobūdžiui, kai ankstesnė vienvaldė kontrolė tampa bendra, tik su sąlyga, kad po tokio sandorio atsiradusi įmonė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 36 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) 3 straipsnį reikia aiškinti taip, kad koncentracija laikoma įvykdyta pakitus esamoje įmonėje vykdomos kontrolės pobūdžiui, kai ankstesnė vienvaldė kontrolė tampa bendra, tik su sąlyga, kad po tokio sandorio atsiradusi įmonė nuolat atlieka visas autonomiško ūkinio subjekto funkcijas.

Parašai.